

**DRAGOLJUB MILIVOJEVIĆ:
»POLITIKA' SVEDOK NAŠEG
DOBA«;
»Narodna knjiga« i
»Prosveta«, Beograd, 1984.
Piše: Boško Tomašević**

Sama bit sveta, veli na jednom mestu nemački filosof Ernst Bloh (Ernst Bloch), počiva na frontu. Slika vodilja čovekova sveta jeste »da se bude istinski prisutan« unutar prospektivnih akata procesnog, dijalektički-otvorenog konkretuma. Realni proces sveta nikada nije »već zašao, dospelo, zaustavio se iza sama sebe«. Ono »stvaralačko-odsljikavajuće istinskoga, zbiljskoga«, u značajnoj meri domišlja se u prirodi novina. One, kao jedina ne-utopija neprestano-procesnog novuma, sadrže, po prirodi same stvari, ono već da – postojeće, s jedne strane, i bilost (historiae) i nezaključeno sveta unutar same prospektivnosti izvesnog, s druge. Ono bitno gledanja sveta putem novina biva otvorenom adekvacijom dogođenog i zbitog. »Povrh razorene prošlosti« srlja se vazda napred. Nema, dakle, novina radi novina, niti one tako u biti svojoj postoje. One su otpočele tako što se hteo saznati novum u svetlosti onoga što još nije dozorilo.

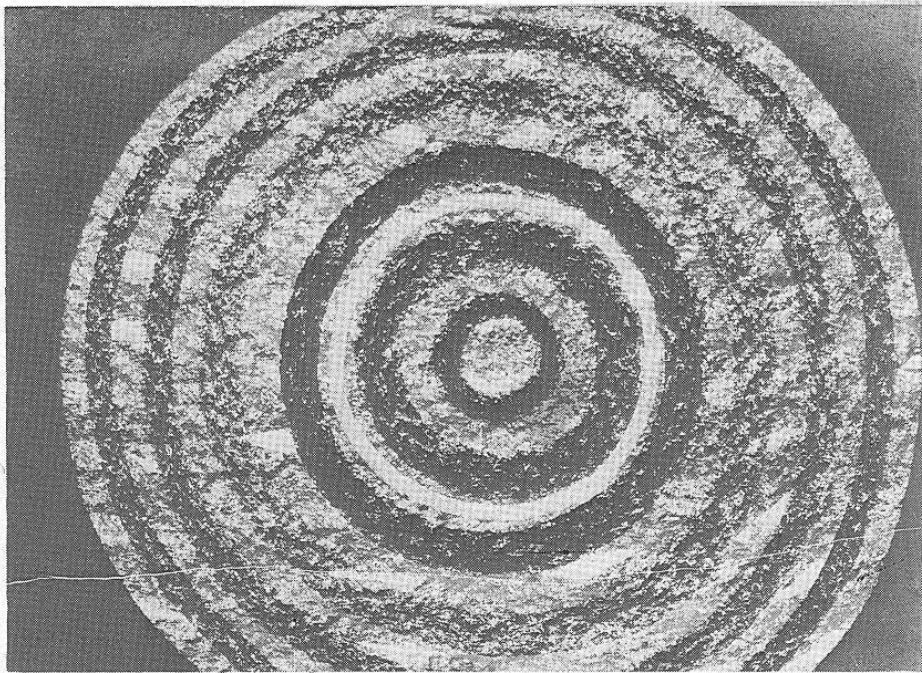
kauzalnu privilegiju«. Pisac »Politikine« biografije »stavlja istoriju u perspektivu, pri čemu se višestrukost tumačenja povezuje s višestrukošću perspektiva«. Stoga se »Politika« u Milivojevićevoj interpretaciji i čini neiscrpnom unutar njenog istorijskog fakticiteta.

Knjiga »Politika' svedok našeg doba« podeljena je na tri dela koji prate tri »Politikina« razdoblja. Prvo poglavlje bavi se rođenjem »Politike« i njenim prvim koracima, a obrađuje period od 1904. do 1915. godine. U izlaganju u ovom razdoblju ističe se jedna od najvažnijih osobenosti »Politike« – »njena jugoslovenska orijentacija«. Ova »jugoslovenska orijentacija« u tadašnjoj Srbiji nije bila bez korena, a prihvatili su je mnogi tadašnji intelektualci i neki političari. Milivojević posebno naglašava da je »Politika« 1905. zabeležila dolazak Frana Supila u Beograd, a iste 1905. beleži i smrt Josipa Juraja Štrossmajera. Poslednji broj »Politike« ovog razdoblja izašao je 23. septembra 1915. godine. Drugo poglavlje knjige počinje drugim radanjem lista, 1. septembra 1919. godine. »Kao građanski list za široke slojeve stanovništva 'Politika' je nastojala da na svojim stranicama obuhvati ceo život«. Ipak, u tom periodu, ne često, »Politika« je delila mišljenje vladajućeg establišmenta. Istoričar je zabeležio više od trideset napisa »o komunistima u kojima se uglavnom zastupalo vladajuće građansko mišljenje i stavovi«. Istovremeno, list obnaroduje i Obznanu, kao i kasnije nastali Zakon o zaštiti države. No, to su tamne mrlje u istoriji »Politike«, koje se mogu i razumeti, ukoliko se pogleda sastav tadašnje redakcije. Međutim, u vreme dolaska Hitlera na vlast 1933. pa do 1941. godine, »Politika« se čvrsto

drugih listova, posle drugog svetskog rata nije ugasila, budući da je u ratu dala znatne žrtve, a pre rata umnogome zastupala napredne ideje i antifašističke pozicije.

Posleratni period »Politike« treći je odeljak Milivojevićeve knjige. Novu socijalističku stvarnost list je verno odražavao: promene u ekonomskoj politici zemlje, njenu nesvrstanu politiku, slike i drame šezdesetih godina, »vruću« 1968, ne manje teške sedamdesete godine sa svojim tehnokratskim, nacionalističkim i liberalističkim tendencijama, borbu za stabilizaciju u osamdesetim.

Knjiga Dragoljuba Milivojevića pripremana je sa žarom i strašću istoričara, svedoka i novinara. Najvrednije u ovoj knjizi je svakako uspostavljeni istorijski kontinuitet lista viđen očima istoričara. Jer, »Politika«, ma koliko da je sama istorijski dokument, njena istorija nije se mogla napisati sama, još manje joj se moglo prići provizorno i formalistički. Valjalo je, pre svega, prethodno izgraditi metodološki pristup i dosledno ga sprovesti. Jer, materijal je ogroman. Još pre petnaest godina postojao je projekt koji je postupno trebao da ostvari biografsku nit »Politike« u kontinuitetu. To što smo tek sada dobili knjigu o istoriji »Politike«, ipak, ne treba da vezujemo za njen osamdesetogodišnji jubilej. Jer, knjiga je nastala ne prigodničarski i slavljenički, već iz jednog sasvim drugog upuća: nad faktom istorije jednog lista za trenutak zaustaviti vreme i u najtemeljitoj predmetnoj određenosti stvaralački odsljikati istinsko, zbiljsko biće jednog još uvek otvorenog procesa lista. Milivojevićevom knjigom dobili smo nadasve značajan materijal procesne-nezaključene celine »Politike« u anamnezi kao upravo neophodnom ponovnom sećanju.

Sudbinu, s naše strane ovako promišljene biti novina, deli, svakako, i »Politika«, »najstariji dnevni list u Jugoslaviji i jedan od najstarijih na evropskom kontinentu«. Savremenica veka koji se još nije okončao i kojega svojim izlaženjem i dalje beskompromisno i hrabro prati – »Politika« je ovih dana dobila i svoga biografa. Ranije ih nije imala, ukoliko se, naravno, izuzmu briljantni svedoci pojedinih njenih razdoblja, kao što su Predrag Milojević, Siniša Paunović, Živan Mitrović, Gojko Banović i drugi. Knjigom Dragoljuba Milivojevića »Politika' svedok našeg doba« uspostavljen je osamdesetogodišnji kontinuitet i sagledane su neophodne veze između triju perioda njenog izlaženja. Pri tome je u radu zadržan i celishodno iskorišćen instinkt vrsnog istoričara koji se ne zadovoljava konačnim istoricitetom, zaustavljenim i ukočenim, dogmatičnim, no, kako veli na jednom mestu Anri Lefevr, ustupa mesto »pokretnom, neiscrpnom ali fluidnom istoricitetu«; računajući ne samo s istorijskim aspektima u užem smislu reči, već podvrgavajući činjenice sociološkim, ideološkim i ekonomskim tumačenjima, autor im ni u jednom trenutku ne pripisuje »apsolutnu

držala svog antifašističkog stava kako u spoljnopoličkoj hronici, tako, doduše s nešto manje uspeha, u unutrašnjopoličkoj. Jedno poglavlje Milivojevićeve knjige i nosi naslov – »U skladu s politikom narodnog fronta«. »Politikin' stav prema socijalnim pitanjima naročito je dolazio do izražaja«, ističe Milivojević, »u vrlo angažovanoj rubrici 'Društvena hronika', koju je Vladislav Ribnikar poverio Veliboru Gligoriću, već tada poznatom piscu i pozorišnom kritičaru«. »Politika« je, a to je, takođe, njena svetla predratna strana, vrlo angažovano pisala o ratu u Etiopiji (1935), ratu u Španiji (1937). Sedam-osam godina pred drugi svetski rat u »Politici« su bili novinari i mnogi poznati komunisti i napredni intelektualci: Lazar Lilić, Vasa Srzentić, dr Oton Krstanović, Vinko Vinterhalter, Aleksa Markišić, Vladimir Dedijer, Velibor Gligorić, Gojko Banović, Milorad Panić Surep, Milorad Gajić, Dejan Lapčević, Vasilije Medan i drugi. Poslednji broj »Politike« predratnog doba izašao je 6. aprila 1941. godine. U toku drugog svetskog rata »Politika« nije izlazila. Prvi njen broj u oslobođenom Beogradu pojavio se 28. oktobra 1944. »Politika« se, za razliku od nekih

**BRANKO ANĐIĆ: »POSLE
SVIRKE«, »Prosveta«, Beograd,
1983.
Piše: Mirjana Ognjanović**

Da li je najpre materija ili duh? Književnost (umetnost) ili pak život u njegovoj materijalnoj, svakodnevnosti pojavi? Knjige su ogledalo života, život je ogledalo knjiga? Na izgled samo nagoveštene, ovo su zapravo, osnovne preokupacije koje u svojoj prvoj zbirci pripovedaka pokušava da razreši Branko Anđić, čitalačkoj publici poznat kao prevodilac savremene hispanoameričke književnosti.

Branko Anđić se kao pripovedač u potpunosti priklanja struji savremene »urbane« proze, koja je, nasuprot »folklornoj«, poslednjih godina osnovni vid književnog izraza, naročito mladih stvaralaca. Njegove priče, koje za teme imaju stvarnosne, svakodnevnog događaja, prelamaju se u autorovoj svesti (ili onoga koji pripoveda), i do detalja analitičkim opisom, dobijaju gotovo fantastičke obrise. Stilski, rečenica Branko Anđić, možda pod uticajem latinske (španske) jezičke konstrukcije, deluje sasvim neobičajeno.

Zbirka »Posle svirke« podeljena je u dve celine, »Samba za jednu notu« i »Čaj za dvoje«. Svaku celinu čini nekoliko priča. Ono što svim događanjima daje tačan i određeni smisao (mada i svaka pripovetka za sebe posebno može da postoji) jesu uvodi koji prethode tim osnovnim celinama i epilog. U njima autor postavlja, već pomenutu, većnu zagonetku materija i duha. Razrešenje eksplicitno ne daje, ironično ukazuje na jednostavnije rešenje; književni uzori: Selindžer, Kortasar, Markes, pisci čiji je uticaj na Anđićevu prozu neosporan. Međutim, naglašena muzička baza po čijem ritmu bi trebalo da se kreću i žive glavni likovi, govori o jednoj, možda, sasvim različitoj, neostvarenoj nameri. Bez obzira na sve i objave materijalnog života, litre konjaka, vina, i kome automobila i tramvaja – čini se da je kamera pisca isticanje onog duhovnog. Ako pratimo sam naslov knjige, posle (ili kao posledica) svirke (muzike), duhovne delatnosti, nastaje i život.